

Sygn. akt II CSK 391/19

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z wniosku J. K. i H. P.
przy uczestnictwie Gminy J., P. P., E. P. D., M. A. K. i J. P.
o zasiedzenie,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 19 grudnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 14 marca 2018 r., sygn. akt IV Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od każdego z wnioskodawców na rzecz każdego z następujących uczestników: E. P. D. i M. A. K. kwoty po 675 (sześćset siedemdziesiąt pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ż. postanowieniem z 25 września 2017 r. oddalił wniosek J. K. i H. P. o stwierdzenie, że ich poprzednicy prawni W. K. i W. K. nabyli przez zasiedzenie z dniem 8 czerwca 1976 r. na zasadach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej własność zabudowanej nieruchomości położonej w miejscowości C., gmina J., stanowiącej projektowaną działkę ewidencyjną nr (...) o pow. 0,1394 ha, powstałą z podziału działki ewidencyjnej nr (...) z obrębu 0005 C.. Sąd oddalił także wniosek o stwierdzenie, że W. K. w udziale 4/6 części, J. K. w

udziale 1/6 części i H. P. w udziale 1/6 części nabyli na zasadach współwłasności przez zasiedzenie na rzecz kaźdoczesnego właściciela ww. nieruchomości, służebność gruntową przechodu i przejazdu szlakiem drożnym przez nieruchomość położoną w miejscowości C., stanowiącą działkę ewidencyjną nr 227, obręb 0005 C..

Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z 14 marca 2018 r. oddalił apelację wnioskodawców.

W skardze kasacyjnej wnioskodawcy jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazali na przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W ocenie skarżących, skarga jest oczywiście uzasadniona, ze względu na naruszenie przez Sąd drugiej instancji następujących przepisów: art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez nierozpoznanie przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów podniesionych przez wnioskodawców w apelacji; art. 336 i art. 339 k.c. w zw. z art. 177 k.c. przez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że świadomość niemożności nabycia własności nieruchomości państwowej przez zasiedzenie a priori wyklucza istnienie animus u posiadacza takiej nieruchomości, a w konsekwencji niemożność samoistnego posiadania takiej nieruchomości; art. 4 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art. 339 i art. 341 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawców i ich poprzedników nie chroni domniemanie samoistności posiadania z uwagi na obowiązywanie art. 4 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, zgodnie z treścią którego przeciwko domniemaniu wynikającemu z wpisu w księdze wieczystej, nie można się powoływać na domniemanie wynikające z posiadania, a w konsekwencji naruszenie art. 6 k.c. przez przyjęcie, że to na posiadaczu spoczywa ciężar wykazania samoistności posiadania danej nieruchomości; art. 121 pkt 4 k.c. w zw. z art. 175 k.c. przez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że po ustaniu stanu zawieszenia związanego z istniejącymi w Polsce do 1989 r. uwarunkowaniami ustrojowymi, bieg zasiedzenia rozpoczyna się na nowo, nawet w przypadku gdy zasiedzenie biegło już przed powstaniem stanu zawieszenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004/6/100, z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004/3/49 i z 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07).

Szczegółowa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Należy zauważyć, że skarżący nie przedstawili przekonującej argumentacji jurydycznej na poparcie twierdzeń zawartych we wniosku.

Należy wskazać, że przepis art. 378 § 1 k.p.c. implikuje konieczność wzięcia pod uwagę przez sąd rozpoznający apelację podniesionych w niej zarzutów i złożonych wniosków, czemu sąd powinien dać wyraz w uzasadnieniu orzeczenia.

Nie jest natomiast niezbędne, aby sąd odniósł się w uzasadnieniu do każdego twierdzenia faktycznego i argumentu prawnego podniesionego przez stronę. Konieczność taka nie wynika również z odpowiednio stosowanego w postępowaniu apelacyjnym art. 328 § 1 k.p.c., który statuuje wymagania w zakresie podstawy faktycznej i prawnej wyroku. Zakres powinności spoczywających w tym zakresie na sądzie odwoławczym zależy w dużym stopniu, z zastrzeżeniem szczególnej regulacji zawartej w art. 387 § 2¹ k.p.c., od kierunku rozstrzygnięcia apelacji i czynności procesowych podejmowanych w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. Uogólniając, uzasadnienie powinno zawierać elementy, które z racji zarzutów i wniosków apelacji były konieczne do rozpoznania sprawy w drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2018 r., I CSK 608/17).

Argumenty dotyczące oczywistego naruszenia prawa materialnego wynikają z niewłaściwej interpretacji uzasadnienia Sądu Okręgowego, a zbudowane zostały częściowo w oparciu o fakty niewystępujące w sprawie.

Konieczną przesłanką domniemania posiadania samoistnego jest faktyczne władztwo nad rzeczą (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 29 maja 2014 r., V CSK 386/13; z 8 maja 2015 r., III CSK 323/14, niepublikowane), które powinien wykazać powołujący się na posiadanie. Przyjęte zostało w orzecznictwie, że zgodnie z art. 336 k.c., o posiadaniu i jego postaci decyduje wyłącznie sposób władania rzeczą. Jeżeli odpowiada on treści prawa własności, to spełnia cechy samoistnego posiadania. Nie ma natomiast znaczenia rodzaj zdarzenia prawnego, w którego wyniku doszło do objęcia nieruchomości w posiadanie (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 21 września 1993 r., III CZP 72/93, OSNC 1994, nr 3, poz. 49; postanowienia: z 11 września 2013 r., III CZP 51/13; z 21 maja 2014 r., II CSK 458/13; z 8 października 2014 r., II CSK 793/13; z 15 stycznia 2015 r., IV CSK 193/14, niepublikowane).

Posiadanie cudzej rzeczy, aby mogło być uznane za samoistne, a więc wywołujące skutek prawny zasiedzenia, nie może ograniczać się do wewnętrznego przekonania posiadacza, lecz musi być dostrzegalnym z zewnątrz jego postępowaniem z rzeczą jak właściciel. Posiadacz samoistny to taki, którego zakres faktycznego władania rzeczą jest taki sam jak właściciela i który znajduje się

w położeniu pozwalającym na korzystanie z rzeczy w taki sposób, jak może czynić to właściciel. Wyrazem tego jest, między innymi, niezależność w podejmowaniu decyzji co do przedmiotu posiadania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2000 r., V CKN 164/00, niepubl.). Sama świadomość posiadacza przysługiwania prawa własności innemu podmiotowi, nie wyłącza przymiotu samoistności posiadania w rozumieniu art. 336 k.c. Dopiero wpływ tej świadomości na zakres działań posiadacza podejmowanych w stosunku do rzeczy może prowadzić do takiej oceny (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 września 2016 r., I CSK 623/15).

Należy wskazać, że Sądy ustaliły, że zwracając się kilkakrotnie o przyznanie tytułu własności do zajmowanej nieruchomości, W. K. jedynie od decyzji władz uzależniał możliwość uregulowania swego posiadania. Korespondencja ta, jak przyjął Sąd Okręgowy, nie była przejawem samoistności posiadania.

Skarżący nie zakwestionowali skutecznie tych ustaleń i nie wyjaśnili też innego celu działania W. K..

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązyany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.